

Prof. Şahin UÇAR İle Mülakat

Hacı Haldun ŞAHİN*

Hacı Haldun ŞAHİN : *Sayın Hocam, bugünkü toplum yapımızın umumi çizgileri nelerdir? Türkiye gerçekten bassas bir süreçten geçmektedir. Bir yanda AB süreci, diğer yanda BOP ve 300 milyar dolara varan borç, ne dersiniz? Tarihi müktesebatımız, tefekkür dünyamız bütün bunları anlamaya, değerlendirmeye yer mi? Cemiyet olarak bizi nasıl bir istikbal bekliyor?*

Prof. Şahin UÇAR : Evet, birçok meselede haklı düşünceleriyle temayüz etmiş bir insan olarak hazmı biraz zor şeyler söyleyebilirim. Türkiye'de yetmiş milyon insan topluluğu var. Bunlar hiçbir zaman homojen bir cemiyet yapısı göstermiyor. Geliniz bu yapıya Türkiye Cumhuriyeti diyelim. Türkiye Cumhuriyeti'ni bir arada tutan şey; insanların müşterek yaşama iradesi değildir. Maalesef Türkiye'de müste-

rek bir kültür de yoktur. Toplumun oluşabilmesi için târih içerisinde oluşturduğumuz kültürümüzü Tanzimat'tan başlayarak redd-i miras davası haline getirmişiz. Bugüne kadar da daha hızlı bir dejenerasyon süreci içerisinde kaybetmişiz. Yani Türkiye Cumhuriyeti'nde bir Türk kültüründen bahsedilemez. Örneklendirelim de anlaşılın. Ben Râzî'yi, İtrî'yi, Dede Efendi'yi, Klasik Türk musikisini ayrıca Türk halk müziğinin parlak örneklerini severim. Eski Türk tarihinin mensuplarından biriyim. Ama bakıyorsunuz delikanlılarımız, kızlarımız, bunları dinlemiyor, sevmiyor. Neyi dinliyor. Pop müziği dinliyor. Madonna dinliyor, şunu dinliyor, bunu dinliyor vs. Popüler müzik dinliyor. Kültürün en temel, en belirleyici, en hakim ve en önemli unsuru olan dil bile ortada yok. Kendi dilimizi reddederek işe başladık. İş o raddeye vardı ki, bazı kitapların orijinal diliyle Türkçe tercümesini yanyana basıyorlar. Geçen günlerde başıma geldi. Öyle bir kitap aldım. Einstein'ın kitabı. Orijinali Almanca'dır. Almancası ile beraber Türkçesini de koyarak basmışlar. Ben bir kelime Almanca bilmem. Kitap mantık ve felsefe üzerine, benim ilgi alanıma giriyor. Fikirlerini de önemli bulduğum için okumam gereken bir kitap olarak düşündüm. Kitabı şöyle bir göz attım. İngilizce ile benzerliğinden, müşterek kültürlerinden dolayı. Almancasındaki birkaç kelimeyi anlayabilir miyim diye. Türkçesi Almanca kadar bile aşına gelmiyor bana. Öyle Türkçe mi olur? Sözde Türkçe demek ki, yabancı bir dil kadar yabancılaşmış. Bir zümrenin kullandığı dil. Ben elli altı yaşındayım. Bu ülkenin profesörüyüm, şairliğim var, edebiyatçılığım var, yazarım, bir sürü eserim var, bu kadar müktesebattan sonra benim anlamadığım bu Türkçe'ye hiç kimse Türkçe diyemez. Böyle Türkçe olmaz. Ben normal bir Türkçe ile yazdığım halde, bazı insanlar da benim Türkçemi Osmanlıca olmakla itham ediyorlar. Düşünebiliyor musunuz? Bu adam Osmanlıca yazıyor diyorlar. Halbuki şimdi bir çok insanın kullandığı Arapça'dan, Farsça'dan geçme kelimeler kullanıyorum diye. Hatta bu konuda bana bir resmi yazı da yazıldı Kültür Bakan-

Prof. Dr. ŞAHİN UÇAR, 1949'da Sivas'ta doğdu.

1972 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli okullarda öğretmenlik görevinde bulundu. Doktora tezini 1982 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Tarih Bölümü'nde "640-750 Tarihleri Arasında Arapların Anadolu Seferleri" konusunda hazırladı. 1993 yılında Niğde Üniversitesinde profesör olan Şahin Uçar, çeşitli üniversitelerde yöneticilik yaptı. 2001 yılında İslam Araştırmaları Merkezi (ISAM) Başkanlığı görevine başladı. 2002 yılı sonunda bu görevinden ayrıldı. Yazarın yayınlanmış eserleri şunlardır:

Seyda Divanı (Klasik Osmanlı tarzında şiirler), *Anadolu'da İslam-Bizans Mücadelesi* (İşaret Yay. 1990); *Tarih Felsefesi Açısından İslam'da Mülk ve Hilafet* İz Yayıncılık 1992 (Türkiye Yazarlar Birliği tarafından "Yılın Fikir Adamı" ödülü verilmiştir.); *Tarih Felsefesi Yazıları*, Vadi Yayınevi 1994; *Varlığın Mana ve Mazmunu* İz Yayıncılık 1992 (Yazar, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından bu eserle ikinci defa "Yılın Fikir Adamı" ödülüne layık görülmüştür. *Tarih Felsefesi Meseleleri*, Nehir Yayıncılık, 1997; *İnsanın Yeryüzü Macerası*, Gelenek Yayınevi, 2002;

Türkiye'nin yetiştirdiği yegâne tarih felsefecisidir.

İği'ndan bir kitabım vesilesiyle. Bu zatın üslubu Cumhuriyetin başlangıcındaki Türkçe'ye benziyor, Köprülü'nün Türkçesine benziyor dediler. Düşünebiliyor musunuz? Köprülü'nün Türkçesi bugün Osmanlıca kategorisine girdi. Yani bu kadar farklılaşma gariptir. Şizofrenik bir vak'a. Dilin bir standardı yok. Yani bırakın Türk Kültüründeki diğer unsurları, öyle musiki zevki idi, inançlardı, dilde bile bir birlik yok. Bana bir tarihte sordular. Osmanlı'dan bugüne hangi miras kaldı diye. Ben fazla bir şey bilmem kardeşim dedim. Belki üç beş idari gelenek kalmıştır. Ama Osmanlı'dan bugüne kalan hiçbir şey bilmiyorum. Yok, arşivler kaldı tabii. Ama o arşivlerin dilini anlıyor muyuz? Osmanlı'nın edebiyatı mı kalmış? Mimarisi mi kalmış? Müziği mi kalmış? Bunlar tarihte kaldı. Yani öyle Türk toplumu falan demek bana zor geliyor. Biz alışkanlıklar icabı bazı kelimeleri kullanıyoruz. Tabii ben tarih felsefesi yapıyorum. Kavramların altını doldurmak isterim. Herkesin kullandığı şekilde kullanamam, kelimeleri. İnsanlar, tarihçiler, edebiyatçılar genellikle normal bir dile yakın bir dil kullanırlar. Ama bir terminoloji vardır. O terminolojiye göre uygun konuşacaksak, öyle Türk

Toplumunu diye de bir şeyin olmadığını görürüz. Türkiye'de sadece bir nüfus var. Kültürü-mültürü de yok. Sorunuzun devamına gelecek olursak. İzninizle ben değiştiriyorum sorularınızı. **Çünkü Türkiye'yi bir arada tutan şey; Türkiye Cumhuriyeti'nin mer'iyette olan kanunları ve onun arkasındaki Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırlarını koruyan, kollayan ordu, polis her ne ise devleti gözeten güçlerden ibaret.** Modern toplumların çoğu böyledir. Kozmopolit bir yapı çizer denilebilir. Ama bu kadar kozmopolitlik de fazla. Yani bir halkın yahut da bir insan topluluğunun müşterek kültürü yoksa, peki bu halkın dünya hadiselerine aynı dünya görüşüyle bakması, aynı kültürün perspektifinden bakması, bu hadiseleri değerlendirmesi nasıl mümkün olacak? Öyle bir şeyi halktan beklemek zaten abesle iştigaldir. Milyonlarca insanın müşterek bir dünya görüşü, müşterek bir iradesi falan biraz bu demokrasilerin arka planındaki peşin kabullere dayanan şeylerdir. Gerçeklerle alakası yoktur. Gerçek şu; Türkiye Cumhuriyeti var ve onun kendisini kollayan, gözeten ordusu, yargısı, kendi devletinin gücü ile kaim olan coğrafyada bir topluluk var.

Türkiye Cumhuriyeti hakikaten hassas bir süreçten geçmektedir. Sualinizde olduğu gibi. Avrupa Birliği, Büyük Ortadoğu Projesi, iç ve dış borçlar bunlar büyük problemler. Bir kere bu kadar dış borcu olan bir ülkenin, dış politikası olamaz. Hatta iç borç da çok büyük boyutlarda. Yani bu ülke bütün üretiminin %70, %80'ini belki daha fazlası rivayet edilen rakamlara göre yetmiş milyon insandan topluyor, 800-1000 ailenin cebine koyuyor. Bu kadar iç borç ve adaletsizlik tezat. Dünyanın hiçbir yerinde böyle şey olmaz, kabul de edilemez. Yani yetmiş milyon insandan toplayacaksınız. Ve emme basma tulumba gibi bin kişinin cebine koyacaksınız, bütün parayı. Bunun adına da faiz, iç borç falan filan diyeceksiniz. Devlet yetkilileri tarafından bir kere bu iç borcun ödenmesi gibi laflar bana son derece garip geliyor. Fikirlerimi, muhtelif meclislerde çekinmeden söylemişimdir. Bu iç borcun ertelenmeyişi anılamıyorum. Yetmiş milyondan alacaksın, faiz ödeyeceksin. (Bana kalırsa hiç ödemem). Bu borçların faizini bırakın, aslını da ödemem. Ama tabii bunla zor işler. Bir demokraside yapılacak işler değil, bu söylediğim şeyler. Bu iç borçlar, iç borçtan ibaret değil. Onun da dış ortakları var. Yine korkuyorsunuz. Yani sadece kendi vatandaşınız değil, bu iç borç ödediğiniz kişiler. Ayrıca dış borçları da 20-30 yıl dondurmamak lazım. Peki bunları yapabilir misiniz? Bunları yapamazsınız. **O zaman, Türkiye'nin problemleri bellidir. Türkiye'nin yeni bir siyasete ihtiyacı var. Fakat Türkiye yıllardır bir metrelilik bez parçası ile sun'i bir gündem oluşturarak saçma şeyler tartışmaktan, gerçek durumu muhakeme etmek ve kendi politikalarını oluşturmak kabiliyetini kaybetti.**

Büyük Ortadoğu Projesi denilen proje,

Amerika'nın büyük bir bataklığa saplanmasından ibarettir. Ortadoğu Projesi'ni gerçekleştirmek şöyle dursun, Amerika bu işten paçasını kurtarırsa dua etsin. 1998 yılında Amerika'da idim. Bir kahvede oturuyorduk. Zenci bir genç bana iki saat nutuk çekti. "Biliyor musun? Bu ülke batacak, yirmi yıla kadar." Dedi. "Tabii ben zenci olduğum için gönlüm istiyor ki, on yılda batsın." Aynen böyle. Bu da vatandaş. O ülkenin vatandaşı. Benim gönlüm de Amerikan İmparatorluğu'nun on yılda çökmesinden yana. Ama on yıl erken bir zaman. Fakat yirmi yıl içerisinde mutlaka batacak gibi. Fakat zencinin söyledikleri nerede ise kendi dilediğinden de önce gerçekleşti.

mesinden yana. Ama on yıl erken bir zaman. Fakat yirmi yıl içerisinde mutlaka batacak gibi. Fakat zencinin söyledikleri nerede ise kendi dilediğinden de önce gerçekleşti.

11 Eylül terör hadisesi Amerikan İmparatorluğu'nun çöküşünün başlama tarihidir. Adeta orada, okyanusun ortasında bir ada da olsa, bugünkü dünya şartları içerisinde kalbinden vurulabileceğini gördük, ne kadar güçlü olursa olsun. Tabii bu durum Amerika'nın sağa sola saldırıya başlamasına da bir vesile oldu. Afganistan, arkasından Irak, şimdi bilmiyorum nereye vuracaklar. İran'a mı sataşacaklar? Yoksa Suriye'ye mi? Ama Amerika bir yerlere sataşmak mecburiyetinde. Çünkü inisiyatifi kaybetti. Irak'ta muvaffak olamadığı aşikar. Daha fazla ordu da yığmıyor. Çünkü gücü yetmiyor. Başka yerlere de saldırmak ister. Ama bunu başaramayacağını farkında Amerika. Hangi kuvvetle nasıl bir masraf yapmak gerekiyor. Bunlar meydana, görülen hususlar.

Buna karşılık doğuda Rusya'nın, Çin'in başını çektiği bir **Şanghay girişimi** var. Adamlar açıklama da yapıyorlar. Ve diyorlar ki, kardeşim yeter artık, şu Özbekistan'dan, Kırgızistan'dan çekil artık.

Buna karşılık doğuda Rusya'nın, Çin'in başını çektiği bir **Şanghay girişimi** var. Adamlar açıklama da yapıyorlar. Ve diyorlar ki, kardeşim yeter artık, şu Özbekistan'dan, Kırgızistan'dan çekil artık.

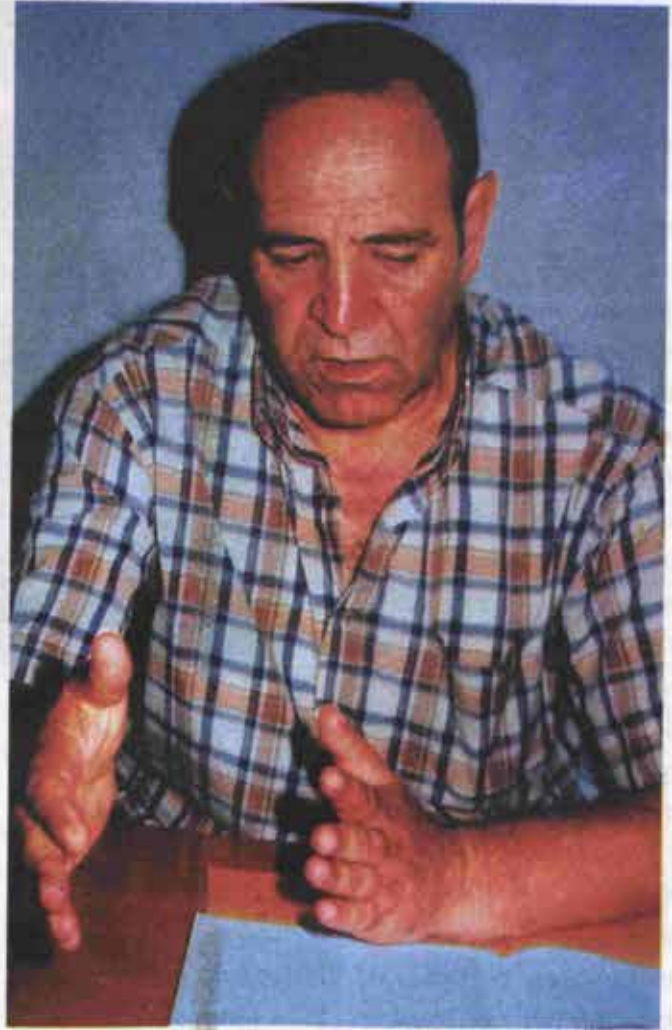
Amerika da bir resmi beyanatta bulundu. Bunlar bazı şeylerin göstergesidir.

Diğer taraftan Avrupa'ya bakıyorsunuz. Avrupa'nın yirmi sene içerisinde nasıl bir yerde olacağını Allah bilir. Avrupa Birliği daha teşekkül safhasında dağılma noktasına gelmiş ve siz hiçbir strateji geliştiremiyorsunuz. Türkiye soğuk savaş yıllarında terör karşısında biraz da mecburiyetten veya kendi tercihinden NATO'ya girdi. Amerika ile büyük bir süper güçle ortaklığın rehaveti içerisinde bugünlere kadar geldi. Fakat soğuk savaş biteli on beş yıl oldu. Rusya dağılılı on beş yıl geçti. Ama Türkiye hala eski düşmanı komünist rejimin tehdidi varmış gibi büyük bir güçle ittifak olmanın rehaveti içerisinde yatıyor. Hiçbir durum değerlendirmesi yapmış değil. Ortaya çıkan hiçbir fırsatı da değerlendirmiş değil. Burnunun dibindeki Azerbaycan'da rezil oldu. Tabii Türkiye'nin gücü de sınırlı. Bir yanda iç borç, bir yanda dış borç baskısı, diğer yandan soğuk savaş döneminde yapmış olduğu gizli anlaşmalar. Artık şartlar değişti. Soğuk savaş biteli on beş yıl oldu. Ben diplomatik söylüyorum, ama haydi açıkça beyan edeyim. Türkiye bu gizli anlaşmaların çoğunu iptal etmeli. Türkiye'nin ordusunun silah gücünün çok fazla bağımlılığı var Amerika'ya. Ordu müstakil değil. Amerika silah vermediği, yedek parça vermediği zaman üç ay veya beş ay savaşacak, ondan sonra savaşamayacak durumda. Bu kadar dış borcunuz var, dış politika üretemiyorsunuz. Bu gizli anlaşmalar da cabası. Yani Türkiye'yi kimin yönettiği belli değil. Şu anda kendi kendine gidiyor. Böyle bir ülke olamaz.

Ülkede yetmiş milyonluk bir halk var, geçmişinden kopmuş. İki yüz üç yüz yıl olmuş bu süreç. Cumhuriyet döneminde de geçmişinden kopma süreci son derece hızlanmış. Radikal bir tercihle batılılaşacağız diye batı kültürünü taklit etmeye çalışıyor. Bir türlü de başaramamış. Batı kültürünü iktibas edememiş, kendi kültürünü kaybetmiş ve ortada kalmış. Bakın cami yapmak istiyoruz, cami yapmasını beceremiyoruz. Üstelik Müslüman bir kavimiz. Bir tane cami yapamıyoruz. Yaptığımız camiler de camiye benzemiyor. Bunun safahatına girmek is-

temiyorum. Çünkü bu konuda verebileceğim çok sayıda örnek var. Türkiye'nin problemleri çok boyutlu, devletin tercihleri de halkın tercihleri de yanlış. Türkiye'de ister batıcı zümreler olsun, ister gelenekçi zümreler olsun her iki oryantasyon biçimi de yanlış. Yeni düşünce üretmek zorundayız. Yeni bir yön çizmek zorundayız.

Bu manzaradan şu çıkıyor. Önemli olan; ordumuzun teçhizatının kendi ayakları üzerinde durabileceği, nispeten bağımsızlaştırılması gerekir. Öyle, bir ülkeye bağımlı silah gücüyle ayakta kalamaz. O ülkeye bağımlı hale gelir. Bu realitedir. Kesindir. Dış

borçlardan kurtulması lazım bu ülkenin. Bugünkü gücümüz buna yetmiyor. O halde dondurmanız gerekir. Moratoryum mu ilan edersiniz? Yirmi otuz yıl sonra mı ödeyeceğim dersiniz? Otururunuz anlaşma

masasına iflasınızı ilan edersiniz ki, iflas etmiştir bu ülke. Fakat bunu ilan etmekten korkmaktadırlar. Ne yazık ki, korkunun ecele faydası yoktur. İflasını ilan etmek mecburiyetindedesiniz. Eğer siz bu dış borcu ödeyecekseniz ne kadar zamanda ödeyeceksiniz? Ne ile ödeyeceksiniz? Allah bilir. Bu şartlarda sizin bir dış politikanız olamaz. Oysa ki, dünya hızla değişiyor. İç borca gelince; öyle yetmiş milyondan toplayarak bin kişinin cebine koymak o hıyanet-i vataniye suçuna girer. Tarih önünde bütün hükümetlerin insani ve ahlaki olarak mesuliyetleri vardır. Böyle bütün gelirini birilerinin cebine koyarak ayakta kalan bir ülke olamaz. Türkiye'nin milli geliri artmış, artmış da halkın hissesine ne düşmüş, belli insanların geliri artmış. Çarpıyoruz, bölüyoruz, topluyoruz, ortalamasını alıyoruz, arttı deniyor, halkın artan hiçbir şeyi yok. Benim oğlum öğretmen, aç kaldım diye feryat etmekte. Öğretmeniniz aç, memurunuz aç ama ülkenin zenginleri daha zengin olmuş, dolayısıyla milli gelir ortalaması artmış, bundan bana ne. Esasen bu yanlış bir şey. Niçin sen yetmiş milyondan toplayıp da bu insanların cebine koyuyorsun. Söylemek istemiyorum ama haydi söyleyeyim. Eskiden hortumlamak vardı bu ülkede. Şimdi petrol pompaları gibi pompalıyorlar paraları birilerine. Bu kadar hırsızlık var, göz göre göre. Böyle bir cemiyet, böyle bir toplum olur mu? Böyle bir cemiyetin ayakta durması mümkün mü? Bu halde hangi gelecekte bahsedilebilir. **Bırakın Büyük Ortadoğu Projesi, Avrupa Birliği gibi büyük işleri evvela ayaklarımızın üzerinde nasıl duracağız. Türkiye Cumhuriyeti nasıl ayakta kalacak? Onu düşünelim. Bir iç politikası, bir dış politikası olmayan, silah gücü bağımlı olan, kendisinin çizdiği herhangi bir misyonu olmayan bir ülke nasıl ayakta kalabilir.** Asırlarca Osmanlı'nın hasta adam sayıldığı zamanlarda dış devletlerin kendi aralarındaki çekişmeler sayesinde Osmanlı'yı bölüşememelerinden Osmanlı ayakta kaldı. Dedikleri gibi bu gün de Türkiye, üzerinde bulunduğu son derece stratejik coğrafya, boğazların konumu ve başka bazı faktörler yüzünden öyle kendi kendine ayakta kalmış bir ülke gibi gözüküyor. Evvela Türkiye'nin silah gücünün bağımsız olması lazım. Çünkü, bu ordudan başka

hiçbir garantisi yoktur. Şu anda bu orduyu da bazıların şuna buna şikayet etmesi gayr-i ahlaki bir durumdur. Çünkü ordu milli bir ordudur, kendi ordumuzdur. Bazı zaaf ve eksikleri düzeltmeye çalışmak lazımdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırlarının yegane garantisidir. Çünkü, başka bir sebepten ayakta durmuyor bu devlet. Bu devletin içinde yaşayan insanların hepsi, birlikte yaşamak istedikleri, müşterek menfaatleri, müşterek kültürleri, müşterek inançları oldukları için bir arada değiller. Yukarıda da zikrettik, bunlar sadece ordunun zorlayıcı sayesinde bir aradalar. Nitekim bunları da parçalamak istiyorlar. Türkiye'nin parçalanmasını ve ayrı federasyonlara bölünmesini arzu ediyorlar, bir kısım zümreler. Kürt Federasyonu istiyor adamlar, dışardan da isteniyor, içerden de isteyenler var. Onun için bu ülkeyi ayakta tutan tek garantidir ordu. Onu yıpratmak Türkiye'nin birliğini istememekle eş anlama gelir. Bazı zümreler var ya hani durmadan ordudan şikayet ederler. Olabilir, ordumuzun kusurları olabilir belki. Varsa o kusurları tartışır, düzeltmeye çalışınz. Mesele başta gelen kusurunu ben söyleyeyim. Vakti ile soğuk savaş şartlarından ve NATO üyesi olmaktan dolayı Amerika'ya silah bakımından aşırı derecede bağımlı olduk. Ordumuzun bu durumdan bir an evvel kurtulabilmesi lazım. Türkiye Cumhuriyeti'nin düşmanı çok. Şimdi gerek iç borç, gerek dış borç, gerek silah bağımlılığı ve gerekse gizli anlaşmalar, bunların hepsi de bir devletin bağımsızlığını tehlikeye atan boyutlarda mıdır? Varlığını sanal bir devlet diye damgalayacak ölçülerde büyük tehlikeler midir? Burada gerçekten bir devlet var mıdır, yok mudur? Bu devlet sanal mıdır? Dedirtecek kadar büyük boyuttadır. Ve bunlar büyük kusurlardır. Bunları halletmeden Türkiye'nin herhangi bir meseleyi konuşması, tartışması abesle işigaldir. Bunları halletmek, değil bir demokrasinin şartlarında hatta diktatörlük şartlarında bile mümkün değildir. Yani Hitler gibi, Saddam gibi bir adam çıksa diktatör olsa, deli olduğu için de bunları yapmaya kalksa Türkiye'yi bir kâşık suda boğmaya kalkışsınlar. IMF'nin borcunu vermiyorum, dediğiniz anda, Amerika ile gizli anlaşmaları iptal ediyorum dediğiniz andan itibaren başınıza çorap örmeye başlayacaklardır. O zaman peki ki-

minle ittifak yapacaksınız. Bunları yapabilmek için başka bir yön geliştirebilmek lazım. O da yok orta yerde. Bugünkü şartlarda, o zaman dünyayı iyice tanıyalım bir kere. Bunları çözmeden Türkiye'nin herhangi bir alanda ciddi bir şey yaptığına şahsen ben inanmam. Başkaları inanabilir. Ama ben inanmam. Yani bir takım palyatif tedbirler ve bir takım makyaj düzeltmeler falan onlar beni çok fazla enterese etmiyor. Öyle başörtüsü, imam-hatip tartışmaları yok efendim YÖK düzenlemeleri falan çok önemli şeyler değil.

Bu problemleri kör topal bir demokrasi ile aşmanız mümkün değil. İzin de vermezler. Hiçbir hükümetin gücü de buna yetmez. Meclisin %100'ü ile müşterek bir karar almaya kalkışsanız yeniden çıkarır, bozarlar. Demokraside güçler ayrımı var. Bunlar da kullanılır. Böyle büyük işler yapmaya kalktığınız zaman yaptırılmazlar. Hatta bir diktatör de bunu yapmaya kalktığı vakit akıbetlerini de Allah bilir. Saddam, Kadafî, Hitler gibi şahsiyetler buna kalkışabilir. Ama o da delilik olur. Yani çok az şansı olabilir. Ama bunları da yapmadan bir şey olma ihtimali de yok.

Türkiye'nin dört büyük temel meselesi vardır. Silah bağımsızlığı, ordunun bağımsızlığı, dış politika, iç politikanın ipotek altında olması ve borçlar yüzünden bir vizyonun ve misyonunun olmayışı. Türkiye'nin ileriye dönük bir dış politika projesi yok. Bu ülkenin projesi ne? Dünyada hangi rolü oynamak istiyor? Bölgede hangi ülkelere liderlik yapacak, nasıl yapacak? Başkalarının projelerinin ortağı mı? Hangi vizyon, hangi misyonun temsilcisi belli değil. Hal böyle olunca ülkenin varlığıyla yokluğu müsavi olmaktadır. Böyle bir durumda mevcut ahvalin içinden çıkmak Türkiye adına son derece güç olmakta, halk da bu durumun içerisinde muktedir gözükmemektedir. Halkın yapacağı, seçimlerde şu veya bu iktidarı işbaşına getirmek ve desteklemekten ibarettir.

Hacı Haldun ŞAHİN: Sayın, Hocam, fikir

dünyamız ve müktesebatımız bütün bu sorunları çözmeye yetmez mi?

Prof.Şahin UÇAR: Yetmez. Çünkü bu ülkenin doğru dürüst mütefekkeri yok. Sizin münevverlerinizin ortalama manzarası şudur. Şarkı tanımıyor, kendi kültüründen mahrum yetişmiş, batı ile gözü kamaşmış, şarkın büyük isimlerini Mevlana'yı, İbn-i Arabî'yi, İbn-i Sina'yı, Farabî'yi okumuş değil. Batının sıradan döküntü adamlarını bile büyük adam ilan ediyor. (batının elbette büyük adamları var.) Ama sizin mukayese imkanınız yok. Türk münevveri gidiyor, batının kaynaklarından batının büyük adamlarının ne dediğini incelemek yerine onların yorumlarının yorumunu tetkik ediyor. Bunu farkedemiyorlar. Çünkü mukayese kabiliyetinden yoksunlar. Türk münevveri kendi kültürüne sahip değil bir kere. Gothe demiş ki; *"Kendi dilini bilmeyen, başkasının dilini de öğrenemez. Başka bir dili öğrenmedikçe de kendi di-*

İni öğrenemez.” Bundan dolayıdır ki kendi kültürünü öğrenemeyen başka bir kültürü de öğrenemez. Kendi kültürünü öğrenememiş bir münevver o zaman başka bir kültürü nasıl öğrenecek? Senin anlayışın yok, dilin yok, irfanın yok. Nasıl anlayacaksın? Yani biz batılı tarzda üniversiteler kurduk. Uzmanlar da yetiştirdik her alanda. Bir sürü de adamımız var. Bilhassa fen alanlarında fena sayılmayız. Ama sosyal disiplinlerde durumumuz içler acısıdır. Üstelik bizim insanlarımız yarım yamalak tahsilin, kendi kültürünü hiç bilmeksizin batının da şöyle bir kıyısından köşesinden hiçbir şey öğrenmeksizin geçirdiği bu tahsil hayatının, bu yarım yamalak müktesebatın yanı sıra bir diploma, bir paye almış ya mevcut mekteplerin, kitapların otoritesine alışmış, ya da kendi kendini kandırıyor, ben biliyorum zannediyor. Bilmediğinin de farkında değil. Dünyayı tanıdığı ve bildiği kanaatindedir. Halbuki dünyayı tanımıyor ve bilmiyor. Ayrıca zaten bugünkü dünyayı tanımak, öyle sanıldığı gibi çok kolay bir iş değil. Bugünkü dünya çok garip bir dünya. Eski devirler gibi değil, her gün değişen bir dünya, çok hızlı gelişen bir dünya. **Biz çok geride kaldık. Eski devirlerde olsa belki bir derece. Bugünkü dünyayı takip etmek mümkün değil. Anlamak da zordur. Bizim münevverimiz öyle yarım yamalak bir müktesebatla üstelik bir de sahte nefse itimatla ne dünyadaki gelişmeleri anlayabilir ne de gerçekleri görebilir. Karşısında rütbelere, şöhretlere ve payelerden oluşan aşılmaz bir duvar vardır. Bunlar gerçekleri görmesine mani oluyor. Bazen o kadar hödükçe tavırlar sergiliyorlar ki; hiçbir şey bilmedikleri halde biliyormuş gibi konuşuyorlar. Bazı insanlar bazı alanlarda kendi ihtisaslarını zorladıkları halde, o zaman bu kadar pervasızlıklarla Türklerin bir yere varması mümkün müdür?**

Türkiye tam anlamıyla hem iktisadî bir buhran hem kültürel anlamda bir buhran hem de dış siyaset itibarıyla bir buhran yaşıyor.

Hacı Haldun ŞAHİN :*Sayın Hocam, Türkiye’de asırlarca süre gelen içtimai ve siyasi gelişmeleri izab ve tefsir edebilecek çapta umumi tarih teorilerini yalın ve sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilecek bir deba maalesef bulunma-*

maktadır. Oysa ki, İslam dünyasının yetiştirdiği emsalsiz tarih filozofu İbn-i Haldun’un, yedi asır önce ortaya koyduğu tarih teorisi bala göz kamaştırıyor. Bu manada Sorokin ve Toynbee’nin bazı benzetmeleri var. Onlar diyorlar ki; târîb üzerinde ciddi tefekkür, bunalım çağlarında olur. İstikrarlı toplumlarda tarih üzerine ciddi tefekkür olmaz. İnsanlar bunalımlı çağlarında ciddi manada tarihi ve kültürü zorlamaya başlarlar. Bu doğru bir telakki midir? Sizce bizim tarih felsefemiz nasıl olmalıdır?

Prof. Şahin UÇAR: Tabii ki doğru. Şahsen ben lise yıllarımda 16-17 yaşında bir delikanlı iken bu buhranı yaşadım. Türkiye’nin yeni bir tarih anlayışına, yeni bir vizyona, yeni bir medeniyet anlayışına sahip olması gerektiğini düşündüğüm için diğer bütün fakülteleri teperek tarih bölümüne girdim. Çünkü böyle bir problem vardı. Türkiye o dönemde de çok ciddi bir buhran yaşıyordu. Yani biz 60 İhtilalden altı yedi sene sonrasında bahsediyoruz. Bugünkü dünyada da Türkiye büyük problemlerle yüz yüzedir. Buhran dönemlerinde sadece tarihin malumat vermesiyle günlük hayatın getirdiği gaileleri çözmek insanları tatmin etmez. İnsanlar geçmişi geleceği hakkında düşünmek zorunda kalabilirler. Şahsen ben kendi üzerimde böyle bir tehdit hissettim doğrusu. Bu da bir göstergedir. Dolayısıyla Sorokin’in ve Toynbee’nin buna dair benzetmelerinde bir hakikat payı olmalı. Hakikaten bir tarih felsefesi olmadan insanlığın yeryüzündeki hayatının, kaderinin, tarihinin muhasebesini yapmadan bugünü anlamak mümkün müdür? Gelecek hakkında fikir yürütmek, yorum yapmak bir oryantasyon geliştirmek mümkün müdür? Elbette değildir. Bunu yapmanın mecburiyeti vardır. Batıda bu anlamda büyük tarih filozofları zuhur etti. **20. yüzyılda 15-20 tarih filozofu yetişti.** Bizim de büyük filozoflarımız vardı. Mesela: İbn-i Haldun. Kendi şahsi hayatında yaşadığı buhranların da tesiriyle bir tarih felsefesi yazmıştı. O gerçekten büyük bir tarih filozofuydu. Ve ondan sonra göremiyoruz. İslam dünyasında o çapta bir tarih anlayışına sahip her hangi bir şahsiyet yok. İyi tarihçilerimiz mevcut, halen de vardır. Türkiye’nin bugünkü şartlarında tarih felsefesi ile uğraşan bir Şahin Uçar

çıkmiştir. En azından bununla uğraşma lüzumunu hissetmiştir. Demek ki, bunalımlı çağlar böyle bir yönelişe sebep olabiliyor. Tarih felsefemiz ne olmalıdır? Sualinizin asıl can alıcı noktası burasıdır. Ben kendimi İbn-i Haldun'un şakirdi sayıyorum. Fikirlerim üzerindeki tesiri mutlak. Göz kamaştırıcı fikirleri itibarıyla bir dehadır. Ama kardeşim, İbn-i Haldun'dan bu yana 700 yıl geçti. Kendisi Timur'un çağdaşdır. İbn-i Haldun insanlığın inkişafına ait fikirler serdederken kendi devrine kadar olan tarihi malumata sahipti. O'nun ne reform, ne rönesans ne de sanayi inkılabından haberi vardı. Ondan sonra kocaman bir sanayi inkılabı olmuştur ki; dünyanın gidişatını değiştirmiştir.

Batıda tarih üzerine değerlendirmeler Voltaire ile başlamış olup O da bir bunalım çağında Fransız İhtilali'nin arifesinde yaşamıştır. 20. yüzyıldakilere bakıyoruz mesela; Tolstoy, Rus tarih roman yazarıdır. Aynı zamanda büyük bir tarih felsefecisidir. Herkes onun bu yönünü bilmez. Ruslar Tolstoy, Sorokin, Martia gibi üç tane tarih filozofu çıkarmışlardır. Almanlara bakıyoruz, Weberleri, Spengleri, Schweitzerleri var. İngilizlere bakıyorsunuz, Arnold Toynbee, Colinger, Ayzie Berling üç tane de onlarda var. Türkiye'de ise tarih felsefesi ile iştigal eden bendenin dışında başkası yok. Bu iyi tarihçilerimiz yok anlamına gelmez. Bizde de iyi tarihçiler elbette ki vardır. Mesela bir Prof. Dr. Halil İnalcık, Prof. Dr. İlber Ortaylı gibi. Başka arkadaşlarımız da var ama, çok büyük bir tarihçi olmak başka bir şey, tarih felsefecisi olmak başka bir şey. Hatta oldukça farklı bir şey.

Bunları şunun için söylüyorum. 20. yüzyıl tam bir bunalım çağı. I. Dünya ve II. Dünya harpleri, bunun yanında 40-50 yıl süren soğuk savaş dönemi, yetmişli yıllardan itibaren süregelen bir "terör savaşı" sürüp gitmektedir. Bizler de böyle bir dünyanın içerisinde yaşıyoruz. Yani şu anda IV. Dünya Harbi'nin içerisinde yaşıyoruz. Ama bu savaş farklı cereyan eden bir savaş. Orduların eski devirlerde olduğu gibi meydan muharebeleri kalmadı. 20. yüzyılda savaşta oldukları vakit bütün milletler topyekün savaşıyorlar. Eskiden ordular karşılaşırlar, meydan savaşı yaparlar, milletin haberi bile olmazdı.

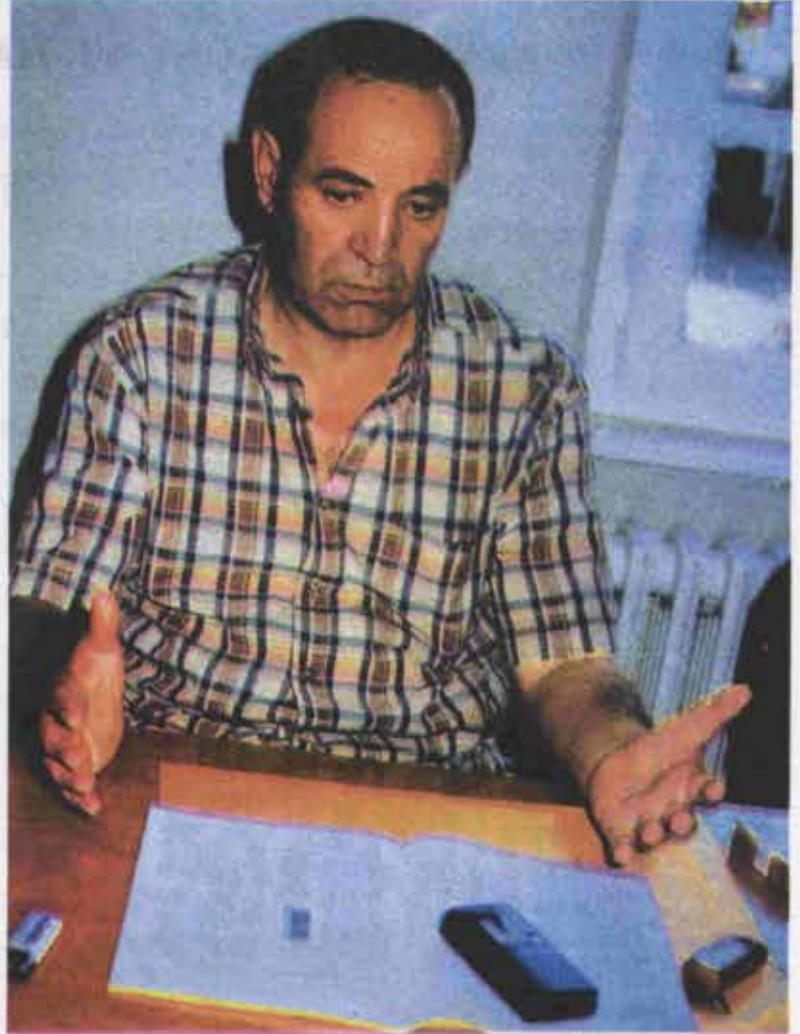
Millet işinde gücünde idi. Ama çağımızda öyle değil. Savaş her yere sirayet ediyor. Daha da giderek dejenere hale dönüştü. Hele terör çağı ile birlikte insanlar artık dünyanın her yerinde gizli açık olabilecek bir tehditle yüzyüzedir. Hem de bunun için ordu saflarında veya siyasetle iç içe olmaları da gerekmiyor. Hiç ilgisi olmayan bir sürü insan bir patlamaya kurban gidebiliyor. Dünya böyle bir rezil duruma düşmüştür. Modern dünyanın bu kadar buhranlı bir çağında bilimsel eserler nasıl üretilecek ve dejenere olmuş bir dünyada nasıl büyük çapta ilim adamı yetiştireceksin, biraz zor görünüyor. Ben bunları kendi kültürünü hazmetmiş bir tarihçi olarak ifade ediyorum. Kendi kültürünü, kendi medeniyetini öğrenememiş bir insanın, başka kültürleri, medeniyetleri öğrenecek de kendi müktesebatına nasıl katkıda bulunabilecek. **Çok çok büyük bir medeniyetimiz var. Ama bunu öğrenme çok yönlü bir bilgiyi gerektirir. Çok yönlü bir müktesebatı gerektirir. Will Durant bir yerde "Medeniyet bir miras değildir; her nesil onu yeniden inşa etmek mecburiyetindedir." diyor. Şarkın ya da İslam Dünyasının eski İslam Medeniyeti'nden neyi ne kadar anladığı bana biraz şüpheli geliyor. Pek fazla bir şey anlamıyorlar Eski İslam Medeniyetinden. Zaten davranışlarından da anlaşılıyor. Ulemasının da, münevverinin de, halkının da. Ortada medeni mirası iktibas etmemiş, inançları tebaruz etmiş bir nüfus var.** Medeniyet yok, tarihe karışmış. Sadece İslam nüfusu var. Medeniyetin başlamasını sanayi devrimi ve bir de bugün içerisinde yaşadığımız medeniyet ötesi bir çağa geçiş olarak nitelendirebiliriz. Problemleri de ancak böyle tartışabiliriz. Daha ziyade antropolojik, sosyolojik tahlillerle, kültür tahlilleriyle; ibtidai hayatın şartları başkadır, Medeniyetin şartları başkadır. Sanayi inkılabının getirdiği modern dünyanın şartları da çok daha başkadır. Bugün sanayi devrimi de bitti. İnsanlar farkında değililer. Sanayi devrimi kendisini aştı. II. Dünya harbinden beri çok daha farklı bir devrim yaşıyoruz. Artık adına başkalarının dediği gibi medeniyet ötesi toplum mu diyeceğiz? Sanayi sonrası toplum mu diyeceğiz? Çeşitli isimlendirmeler var. Ne diyeceğimiz çok önemli de-

ğil. Fakat çok büyük bir geçiş halini yaşıyor insanlık. Problemler de bu geçişin getirdiği problemlerdir. Yani medeniyetin bütün kurumlarının sapır sapır döküldüğünü müşahede ediyoruz. Hiçbir işe yaramıyor. **Şimdi sayalım: Türkiye'deki devlet ne işe yarıyor? Var mı sahiden? Sayalım: Devletin varlık gayesi ne? Misyonu, vizyonu ne? Ne yapmak istiyor? Ayakta durmaya niyeti var mı? Hatta bu tedbirlerin hiçbirini alamadığına göre devlet kurumu dahil olmak üzere aile kurumu her şeyi ile çürümüş, medeniyetin temel kurumları yok olmuş, ortadan kalkıyor, yok oluyor. Ayakta hiçbirini duramıyor. Aile kurumu bile yıkılmaya yüz tutmuş durumdadır.**

Hacı Haldun ŞAHİN :Muhterem Hocam günümüzde Batı Medeniyeti ile İslam Medeniyeti arasında bir çatışma şeklinde takdim edilmek istenen medeniyetler arası bir çatışma var mıdır sahiden? Ya da bugün kastedilen manada bakikaten bir İslam ve Batı medeniyeti var mı?

Prof. Şahin UÇAR: Bize göre bugünkü Batı medeniyeti sömürgecilik faaliyetleri ile başlayan bir gelişmenin sonunda hümanizm ve aydınlanma felsefesi ile sonuçlanan ve sanayi devriminin karakterize ettiği, maddi dünyaya yönelik ve teknoloji oryantasyonlu yepyeni bir medeniyettir. Ortaçağ'ın Hıristiyan Batı medeniyeti ile bir alakası kalmamış gibidir. Hıristiyanlık Batı dünyasında sadece fertlerin inançları bazında mevcut olup artık dünyayı anlamlandıran ve yaşayan hayatı yönlendiren bir vizyon değildir. İslam medeniyeti tabiri için de aynı şey söylenebilir. İslam medeniyetinden bahsedebilmek için müslüman nüfusun mevcut olması yetmez. Böyle bir medeniyetin mevcut olması demek, tıpkı bir zamanlar mevcut olduğu gibi hukuktan mimariye, musikiden edebiyata kadar hayatın her alanına kendi dünya görüşünün damgasını vurabilen bir şahsiyet ve onun hususi üslubunun bugün de mevcut ve yaşıyor olması demektir. Bakın bakalım İslam

alemine, böyle bir şey var mı? İslam aleminde el-an var olan şey yalnızca İslam inancıdır. Batıda Hıristiyanlar var diye bugünkü Batı medeniyetine Hıristiyan medeniyeti denemeyeceği gibi, yalnızca İslam inancına mensup topluluklar mevcut olduğu için bugünkü İslam dünyasında bir İslam medeniyetinin mevcut olduğu da söylenemez. Eğer niyetimiz medeniyet gibi son derece elastiki bir kavramın orasından burasından çekiştirip kavram tartışmalarından ibaret entelektüel gevezelik yapmak değilse ve medeniyet tabirinden kastedilen manayı anlamak sağduyusunu gösterebilirsek; bugün dünyada ne Ortaçağ'ın Hıristiyan Medeniyeti ve üslubu kalmıştır, ne de yaşayan bir İslam Medeniyeti.

Hacı Haldun ŞAHİN: Muhterem Hocam, kıymetli fikirlerinizle bizleri aydınlattığınız için teşekkür ederiz. Tüm Arşivciler Derneği olarak sağlık ve esenlikler dileriz.